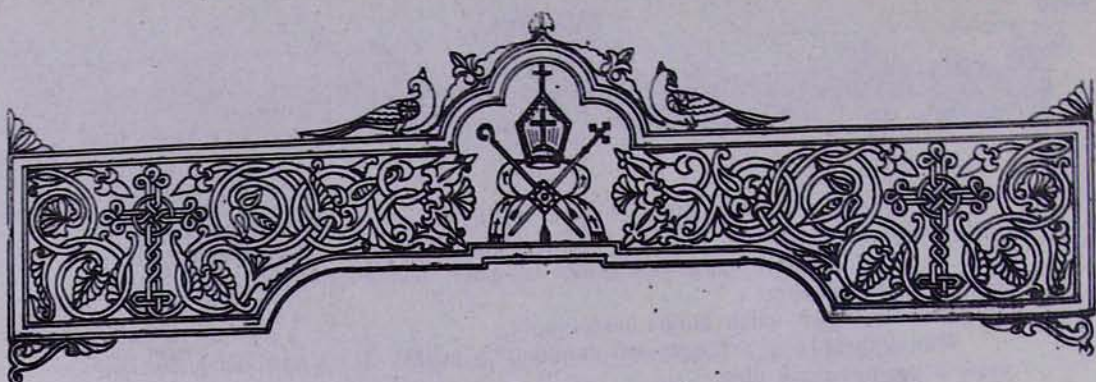

ԵՐԶԱՆԿԱԼԻՇԱՏԱԿ Տ. Տ. ԳԵՎՈՐԳ Զ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՄԱՀՎԱՆ 10-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒՄ

Մայիսի 9-ին լրանում էր լուսահոգի Տ. Տ. Գևորգ Զ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի մահվան 10 տարին:

Ազգիս Վեհափառ Հայրապետը, այս առթիվ գրած իր մայիս 9 թվակիր սրբատառ կոնդակով, հրահանգում էր մայիսի 10-ին, կիրակի, սուրբ պատարագի մատուցմամբ և հոգեհանգստյան պաշտոնի կատարմամբ ոգեկոչել մեծ Հայրապետի հիշատակը:

Վեհափառ Հայրապետի հիվանդության պատճառով, երջանկահիշատակ Հայրապետի տարելիցին նվիրված հանդիսությունները Մայր Աթոռում կատարվեցին մայիսի 16-ին և 17-ին՝ շաբաթ և կիրակի օրերը:

ՀԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԵՍ ԵՎ «ԿԱՆՈՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻ»

Մայիսի 16-ին, շաբաթ, հետմիջօրեի ժամը 1.30-ին, Վեհափառ Հայրապետի բարձր հովանավորությամբ, Հոգևոր Ճեմարանի հանգիսասրահում, տեղի է ունենում հիշատակի հանդես՝ նվիրված երջանկահիշատակ Տ. Տ. Գևորգ Զ Կաթողիկոսի մահվան 10-րդ տարելիցին:

Հանդիսության նախագահում է Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի ատենապետ և Մայր Տաճարի լուսարարապետ գերաշնորհ Տ. Սահակ արքեպիսկոպոս Տ. Հովհաննիսյանը: Ներկա են Մայր Աթոռի ողջ միաբանությունը,

Հոգևոր Ճեմարանի դասախոսական կազմը և ուսանողությունը, Մայր Աթոռի պաշտոնեությունը:

Հիշատակի հանդեսը նկատվում է Հայկական ԱՍՌ պետական հիմնի նվազով և «էջ Միածինն ի Հօրէ» շարականով:

Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ և Հոգևոր Ճեմարանի դասախոս գերաշնորհ Տ. Ասողիկ եպիսկոպոս Ղազարյանը կատարում է հանդիսության բացումը:

Հոգևոր Ճեմարանի երգչախումբը, հոգեշնորհ Տ. Մեսրոպ վարդապետ Պալյանի ղեկավարությամբ, կատարում է «Գթա, Տէր», «Որք զարդարեցին» և «Ուրախ լեր» շարականները:

Ա լսարանի ուսանող Գրիգոր Բունիաթյանը, արտասանում է Հովհաննես Հովհաննիսյանի «Սուրբ էջմիածին»-ը: Բ լսարանի ուսանող բարեշնորհ Ժիրայր սարկավազ Գալիաթյանը ընթերցում է «Խոհեր Գևորգ Զ Կաթողիկոսից»՝ բաղված լուսահոգի Հայրապետի քարոզներից, ճառերից, կոնդակներից, որպես ընտիր փունջ նրա մտածումների և խոհերի:

Օրվա գլխավոր բանախոսն էր «էջմիածին» ամսագրի խմբագիր և Հոգևոր Ճեմարանի դասախոս Ա. Հատիտյանը, որը հանդես եկավ Տ. Տ. Գևորգ Զ Կաթողիկոսի կյանքին և գոր-

ծունեությունը նվիրված բովանդակալից և հոգեշունչ զեկուցումով:

Երջանկահիշատակ Ս. Տ. Գևորգ Զ Կաթողիկոսի հիշատակին նվիրված հանդիսությունը վերջանում է նախագահող սրբազանի «Պահպանիչ»-ով և խմբովին երգված Տերունական աղոթքով:

Շարաթ օր, երեկոյան ժամերգությունից հետո, ժամը 7-ին, Վեհափառ Հայրապետի հանդիսադրությամբ, լուսահոգի Հայրապետի շիրմի վրա կատարվում է «Կանոն տարեկիցի»:

Նորին Ս. Օծությունը, եկեղեցական թափորով, «Գթա, Տէր» շարականի երգակցությամբ, Մայր Տաճարից առաջնորդվում է դեպի երջանկահիշատակ Կաթողիկոսի շիրմը, որտեղ ընթերցում է հոգեհանգստյան մեծ աղոթքը՝ «Օրհնեալ ես բարեխնամող»:

Այնուհետև շիրմի վրա կատարվում է հոգեհանգստյան պաշտոն Մայր Աթոռի միաբանության և ուսանողության մասնակցությամբ:

**ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ
ՀԱՅՐԱԳԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ**

Մայիսի 17-ին, կիրակի, Հոգեգալուստ: Առավոտյան ժամը 11-ին, Մայր Տաճարում, սուրբ պատարագ է մատուցում Բարձի առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Հուսիկ եպիսկոպոս Սանթրյանը:

Տաճարի աշակողմյան և ձախակողմյան դասերում տեղ են գրավել Մայր Աթոռի միաբանությունը, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի և վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամները, դասախոսական կազմը, վանքի պաշտոնները, ուխտավորներ Սփյուռքից, մտավորականության ներկայացուցիչներ, պաշտոնական անձինք և այլ հրավիրյալներ:

Ժամը 12.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը հանդիսավորապես մուտք է գործում Մայր Տաճար, նախագահելու հոգեհանգստյան հանդիսավոր արարողություն:

Սուրբ պատարագը շարունակվում է մինչև «Հայր մեր»:

Մայր Տաճարի փոխ-լուսարարապետ հոգեշնորհ Տ. Մեսրոպ վարդապետ Պալյանը, ավագ քեմի վրա, ի ձայն բարձր, ի լուր ժողովրդյան, ընթերցում է Վեհափառ Հայրա-

պետի մայիս 9 թվակիր սրբատառ կոնդակը, նվիրված երջանկահիշատակ Ս. Տ. Գևորգ Զ Կաթողիկոսի մահվան 10-րդ տարեկիցին, Նրա կյանքին, գործունեության և հիշատակին:

Մայր Տաճարի երգեցիկ խմբի շնորհալի մենակատար Սվետլանա Զաքարյանը ապրումով կատարում է հոգեհանգստյան հոգեզմայլ տաղը՝ «Յորժամ»-ը:

Այնուհետև, երջանկահիշատակ Հայրապետի հիշատակի ոգեկոչմամբ խորապես հուզված, Նորին Ս. Օծություն Ս. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը խոսում է հետևյալ սրտառու ղամբանականը.

**«Ուղիղ եղիցին աղօթք մեր,
Որպես խունկ առաջի քո, Տէր»:**

Մեր աղոթքները, որպես խունկ, ուղիղ թող բարձրանան այսօր դէպի երկինք, վասն խաղաղության հոգվույն հանգուցյալ Հայրապետին մերո Ս. Տ. Գևորգ Զ Կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց:

Քանակայք և ժողովուրդ հավաքվել ենք ահա Մայր Տաճարի այս սուրբ կամարների տակ, ոգեկոչելու հիշատակը երանաշունչ Հայրապետի, որ տասը տարիներ առաջ ի Տեր հանգյալ, բաժանվելով երկրային կյանքից և մեզանից:

Անցել են տասը տարիներ, սակայն միշտ կենդանի է մնացել Նա այստեղ և մեր սրտերի մեջ:

Մենք հիշում ենք, կարծեք երեկ լինեք, 1954 թվականի մայիսին, երբ աշխարհի չորս ծագերից հայ հոգևորականներ ու ժողովրդի ներկայացուցիչներ, եկել էինք Մայր Աթոռ, փառքով ու պատվով հողին հանձնելու համար հոգեած մարմինը բազմաթիվ ծերունագարդ Հայրապետի:

Բոլորս նաեւ չէլ էինք Նրան և խորապես հարգել ու սիրել: Մեզանից ամեն մեկը բազում հիշատակներ ունենք Նրանից, հիշատակներ, որոնք երբեք չեն բառամելու մեր հոգիներում: Այսօր հանգուցյալ Հայրապետի կերպարը առավել լուսավոր է ու պայծառ մեզ համար:

Անձնապես Մենք, շեւմ սրտով սիրում էինք Գևորգ Զ Կաթողիկոսին, խոր հարգանքի ու ակնածանքի զգացումով համակված դէպի Նրա հեղինակավոր անձնավորությունը և դեպի Նրա կյանքն ու մեծ վաստակը:

Նրա քաղման, իբրև առաջնորդ Ռուսինիս-
յի հայոց քեմի, խոսք առնելով, Մենք ուխ-
տեցինք հավատարիմ մնալ հանգուցյալ Հայ-
րապետի ոգուն, նրա իդձերին ու ծրագրերին,
հավատալով, թե նա, բաժանվելով մեզանից,
Մեզ չի թողնելու որք, այլ, կյանքի մյուս
ափից, շարունակելու է առաջնորդել Մեր ֆայ-
լերը, Մեր աշխատանքը, Եկեղեցու և ժո-
ղովրդի ու Մայր Հայրենիքի ծառայության
սրբազան ճանապարհի վրա: Եվ այդպես էլ
եղավ: Մենք, իբրև հաջորդը հանգուցյալ մեծ
Հայրապետի, Մեր համեստ ուժերով, աշխա-
տեցինք ու կաշխատեցինք շարունակել նրա
սկսած գործը: Աշխատեցինք ու կաշխատենք
իրագործել բոլոր այն ծրագրերը, որոնք նրա
հոգում առկայծում էին իբրև երազ, իբրև տե-
սիլ, իբրև իդձ:

Հանգուցյալ Գևորգ Զ Կաթողիկոսը երա-
զում էր Մայր Տաճարը տեսնել լրիվ վերանո-
րագլած և մեր պատմական հին տաճարները՝
փուլումից փրկված: Երազում էր նա Հոգևոր
Ճեմարանի Իր սիրելի սաներին տեսնել վե-
ղար ի գլուխ, որպեսզի նրանցով նոր կյանքի
կաշվի մեր հիմնվուրց Ս. Եկեղեցին և հատ-
կապես այս պատմական, նվիրական Ս. Տա-
ճարը, հավերժական Մայր Աթոռ Ս. Էջմիա-
ծիներ:

Հանգուցյալ Հայրապետը, ախոյանը հայ
ժողովրդի միասնության, երազում էր մեր
Եկեղեցին տեսնել մի և անբաժան, և համայն
հայ ազգը բոլորված Հայաստանյայց Եկեղե-
ցու գերագույն կենտրոն Ամենայն Հայոց
Հայրապետական Աթոռի շուրջ, խաղաղ, ան-
խռով, սիրով միաբան: Եվ ավելին տակավին.
Իր ժողովրդի բազում տառապանքները և
ղառնությունները ճաշակած ծերունի Հայրա-
պետը երազում էր տեսնել ներգաղթի շարու-
նակումը մինչև այն օրը, երբ համայն մեր
ժողովուրդը կհամախմբվի մայրենի հողի
վրա:

Հիշում ենք լավ, երբ մի օր, 1948 թվակա-
նին, հանգուցյալը, մտածկոտ ու մտահոգ, ա-
սում էր. «Վազգեն Հայր Սուրբ, քիչ ենք տա-
կավին մեր երկրում՝ հազիվ մեկ և կես մի-
լիոն: Դո՛ւնե մի երեք միլիոն լինեինք»:

Այսօր, սիրելի Հայրապետ, մեր աղոթքների
հետ միասին, երջանիկ ենք ավետելու Քեզ և
Վիայելու, թե Քո բոլոր Եկեղեցաշեն իդձերն

ու ազգանվեր ծրագրերը կենսագործվել են
արդեն: Շեղացել ու պայծառացել է Ս. Էջ-
միածինը, անել է թիվը նորապսակ երիտա-
սարդ միաբանների, առավել ամրապնդվել և
միասնության ոգին Հայ Եկեղեցու և հայ ժո-
ղովրդի կյանքում: Մեր պանդուխտ զավակ-
ները՝ հեռավոր ափերի վրա, ավելի փան
բեք իրենց հայացքը ուղղել են դեպի Մայր
Աթոռ և Մայր Հայրենիք: Շարունակվում է և
կշարունակվի փրկարար գործը ներգաղթի
շնորհիվ մեր հայրենի բաժնիւնամ կառավա-
րության ազգանավաճ ֆաղափականության
եվ վաղուց արդեն մեր Մայր երկրի քնակչու-
թյան թիվը անցել է երկու միլիոնից և մոտ
այն օրը, երբ կդառնանք այստեղ երեք մի-
լիոն և դեռ ավելի: Մեծ ավետիս Քեզ, հայ-
րենասեր Հայրապետ Հայոց:

Լուսաբնակ Հայր, այսօր ինչպես տաք
տարիներ առաջ, Քո քաղման պահին, անա-
մենք բոլորս, Քո զավակները, այստեղ ենք
Քո նվիրական հիշատակով ներշնչված: Այդ
հանդիսավոր սուրբ պահին, վերանորոգու-
մենք մեր ուխտը՝ հավատարիմ մնալու նվիր-
ական Քո սուրբ գաղափարներին, աստվա-
ծակառույց Ս. Էջմիածին, Հայաստանյայ-
ց Եկեղեցու և հայոց պատմության հերոսակա-
նուն, մեր վերածնված ժողովրդի և Մայր
Հայրենիքի տեսական և կենսական շահերին:

Մենք և Մեր գործակիցները երբեք չեն
տկարանալու կյանքի ու աշխատանքի այս
ճանապարհի վրա:

Եվ երբ մի օր Աստուծո կամքով, Մե-
կարտիք կատարած, բաժանվենք Մենք և
այս անցավոր կյանքից այնպես, ինչպես Դո-
րաճանվեցիր, մեծագործ Հայրապետ, այն-
պիսին Մեր մեծագույն հաղթանակի օրը:

Հավերժական լույս և փա՛ռք Քո սուրբ
հիշատակին:

«Թագաւոր երկնաւոր, Վեկեղեցի Քո սուրբ
անշարժ պահեա, այժմ և յաւիտեան: Ամեն»:

Այսօր հետևելով Հայրապետի համա-
ղիսադրութեամբ, Մայր Տաճարում, ավագ քեզ
մի առաջ, կատարվում է հոգեհանգստյա
կարգ: Հանդիսութեամբ շարունակվում
սուրբ պատարագը:

Հավարտ սուրբ պատարագի, Վեհափառ
Հայրապետը Եկեղեցական Թափորով առաջ
նորդվում է Վեհաբան:

ՀՈԳԵՃԱՇ

Հետմիջօրեի ժամը 3-ին, Վեհաբանի սեղանատանը, տրվում է հոգեճաշ՝ հրջանկահիշատակ Ս. Տ. Գևորգ Զ Կաթողիկոսի մահվան 10-րդ տարելիցի կապակցությամբ:

Սեղանը օրհնում է Վեհափառ Հայրապետը:

Սեղանին մասնակցում են Մայր Աթոռի միաբանությունը, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի և վերստուգելի հանձնաժողովի անդամներ, Հոգևոր Ճեմարանի դասախոսական կազմը և Մայր Աթոռի պաշտոնեությունը:

Հրավիրյալների թվում են Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի նախկին անդամներ պրոֆ. դոկտ. Ա. Ղարիբյանը, դոցենտ Ա. Տիրացյանը, «Էջմիածին» ամսագրի նախկին խմբագիր պրոֆ. դոկտ. Ա. Աբրահամյանը, Հոգևոր Ճեմարանի նախկին վերատեսուչ պր. Մ. Մինասյանը, մտավորականության ներկայացուցիչներ և այլ հրավիրյալներ:

Հոգեճաշին ներկա են նաև Հայկական ՍՍԽ Մինիստրների Սովետին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Կ. Դալլաքյանը և տեղակալ Ս. Հովհաննիսյանը:

Վեհափառ Հայրապետը, ըստ հայկական սովորության, «ողորմածաթաս» է առաջարկում լուսահոգի Կաթողիկոսի հիշատակին, մի անգամ ևս ոգեկոչելով մեծագործ և հայ-

րենասեր հայրապետի եկեղեցաշեն և հայրենանվեր կյանքն ու գործունեությունը:

Ներկաներից շատերը, այդ թվում Ս. Սահակ արքեպիսկոպոսը, Ս. Ասողիկ եպիսկոպոսը, Ս. Վահան վարդապետը, Ս. Հովհաննիսյանը, պրոֆ. Ա. Աբրահամյանը, պրոֆ. Ա. Ղարիբյանը, Ա. Տիրացյանը, ճարտարապետ Մ. Մազմանյանը, Մ. Մինասյանը, Ն. Միքայելյանը և Ա. Հատիսյանը, իրենց հուշերն ու տպավորություններն են պատմում լուսահոգի Կաթողիկոսի կյանքից:

Հոգեշնորհ Ս. Մեսրոպ վարդապետը երգում է «Յորժամ»-ը, իսկ հոգեշնորհ Ս. Արսեն վարդապետը՝ «Ի գերեզման յարուցելոյն»-ը:

Մայր Աթոռում հրջանկահիշատակ Ս. Տ. Գևորգ Զ Կաթողիկոսի մահվան 10-րդ տարելիցին նվիրված հանդիսությունը վերջանում է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի անսասանության և պայծառության մաղթանքներով և խմբովին երգված «Էջ Միածինն ի Հօրէ» շարականով:

Ոչ ևս է մեծագործ և հայրենասեր Կաթողիկոսը՝ հրանաշնորհ Ս. Տ. Գևորգ Զ-ը, բայց նրա գործը և հիշատակը կենդանի են Մայր Աթոռում և հայ ժողովրդի երախտագետ սրտում:

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»:

Խո՛ւնկ ու աղո՛թք Ս. Տ. Գևորգ Զ Կաթողիկոսի հավերժական հիշատակին:

